

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Bevilaqua-Borsody Béla*

Cím: *Egy régi pesti cukrászda mikulási kirakata.*

Forrás: *Budapesti Hírlap*

Bp.
(Hely)

1929. XII. 6.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Ol)

Tárgy

640.24

Hely

Idő

"183"

Személy

Egy régi pesti cukrászda mikulási kirakata

Az 1898-ban a régi Belváros területén lefolyt nagyarányú bontások örökre eltüntették a város képének azokat a színeit, melyek — ha másban nem, de szűk sikátorainak utcavonalaiában és kedves, ódon házainak alaprajzaiban és telekhatáraitban — a város középkori utcaképének hangulatát őrizték.

A legkedvesebb és legfűresőbb utca volt a régi Sebestyén-utca, a szűk sikátor, mely a mai Kigyó-utca sarkától — mondjuk a Pázmány Péter-szobráról — ferdén vágott bele a mai Eskü-út testébe. A rövid sikátor vége valahol a mai Belvárosi-kávéház közepétáján volt. A sikátorhoz csatlakozott a háromszögű kis Sebestyén-tér, ennek egyik sarkához pedig a Rózsa-tér.

A Kigyó-utca sarkán állott a régi Kigyó-patika, cégére egy óriási exotikus kigyó lévén, noha e „kigyó” nyilvánvalóan a klasszikus görög-római hitrege gyógyító *Aszklépiosz*-nak botjára tekeredő kigyója, patikusok, orvosok, tilógus-sebészek és felcserek, sőt köpülő borbélyok jelvénye is volt. A mult század közepén festett cégéren a kigyó egy kicsit az Ádám és Éva kigyójához hasonlított.

A Sebestyén-utcaiban volt egy kedves, ódon cukrászbolt. Híres volt kiváló „Indiáner fánk-jairól és „Schaumrollni“-jairól is. Ha nem csalódnunk, ennek a cukrászboltnak volt nevezetessége a pergően, kedélyesen goromba szókimondásáról közismert „die grobe Janka”, a „pult” mellett trónoló kisasszony, a pesti „Mademoiselle Sense-Géné”.

Főnevezetessége azonban egy bájos kis színpadszerű alkotmány volt, amit Mikuláskor raktak ki a keskeny félköríves ablakú „Auslag“-ba.

A színpadszerű alkotmány három emeletre volt osztva: Magyarországra, Pokolra és Földre. Nyilvánvalóan a középkori karácsonyi és húsvéti misztériumjátékok hagyományát viselte magán e bájos holmi, melyet e sorok írója — igen élénk emlékezetében álló részletek mai szemével nézett emlékei alapján — a mult század elejéről valónak tart.

Tudvalevő, hogy a középkori misztériumjátékok mindig valamely vallásos témát mutattak be. A lényeg mindig az volt, hogy az Ördög valamelyes galibát okoz, ezt azonban Mária rendbe hozza, az Ördög alaposan elpáholtatik és pokolba kergettetik.

Nos: bár a középkori misztérium-színpadok ezt a háromemeletes beosztást nem mutatják, a sebestyénutcai Marionette — mert az volt — 1830-beli fábrikálójára bizonyára a háromemeletűség hagyományában fogta fel bábjátékos pesti bábúszínpadát. A középkori misztérium ugyanis hamar bábjátékká vált, drámaiságának főhőse Mária volt. Délfranciás kicsinyítő neve: Marion, Marionette: a bábjáték névadója. Ennek hagyománya a mai Betlehem is.

A Sebestyén-utcai bábjáték középső emellete a Föld volt, minden bújának-bajának festett masztixból készült képviselőivel. Középen trónolt Krampusz, a földi bajok kavarója, körülötte pedig a Föld hatalmasai keringettek, a XIX. század elejének erős felvilágosodott, demokratikus elképzelésében. Gazdag, pocakos, térdharisnyás, kélfrakkos ban-

kár, markában pénzes-zacskó, dölyfös Parasztsz, hátán degeszre tömött Búzás zsák, nyelvével Kofa: előtte Liba, kövér Pék süteményes kosarával, pálcás, goromba Hajdu. A háttérben szerényen húzódtott meg a drága öreg Miklós püspök, körülötte csupa szegény ember: háromszöges kalapos falábú öreg invalidus Katona, Koldus, mezítlábos Gyerek, Özvegyasszony.

A minden bábjátékban jelenlevő századeleji demokratikus elem folytatódott a Mennysorszámban. Itt Mária és a kisdég Jézus körül az idvezültek forogtak: a Koldus: gyönyörűsége megaranyozott kopott gúnyjával, az öreg Invalidus: nyakán aranylánccal, az Özvegyasszony: ajándékkal tele tömött kosarával. Mögöttük viaszangyalkák lebegtették aranyozott szárnyaikat.

A Pokolban ellenben a Krampusz trónolt s a Hatalmasok izzó katlanokban ültek: a dölyfös Bankártól a kegyetlen Hajduig. Hátuk mögött vörös és fekete Ördögök korbácsolták a bűnhődőket.

Az akkor még naiv pesti nép tolongva bámulta e „csodát”, a mai reklámtükkök tisztelt öregapját.

Az egészet valamely óramű mozgatja, a körök — Dante Poklának körei papirosból — ellenkező irányban forogtak, a színpad alól egy zenélőmű valami kedves egyházi éneket játszott.

A tisztos Pest már nem látta a 19. század elejének szabadságharcelőtti, demokratikus eszméjét: a bábújátékban, melyet bizonyára „Aufklärer” diákokkal együtt tartó, rajongó, világot járt pesti mesterlegény csinált. Pest 1898-ban már békés világ volt, a nagy Már-

cus negyven éve lezajlott a szűk utcákon, a honvéderverbunkos zenéje már régen elesengett a Rózsa-téren.

Heves márciusi ifjak már nem szaladgáltak végig a Sebestyén-utca az akkor még meglevő régi Pilwax-kávéházból a Rózsa-téren szintén még meglevő Török császár kávéházába.

Azóta megint eltelt harminc esztendő, a bájos, kissé jakobinusízű holmi valahova elkallódott, a Török császár cégérjét (1867-ben Abdul Medsed, a magyarbarát szultán képmása lett) a mai Kávés Ipartestület kegyelettel őrzi.

A kamaszi Diák, ki 1898-ban (most már bevallhatjuk, hiszen néhai való, felejtethetlen drága piarista direktorunk, főtisztelendő Jánky Károly is elment oda (magyar sujtásos reverendájában és eszímájában), ahonnan jelen vallomásunkért, sajnos, soha többet nem oszthatja ki már felejtethetlen atyai nyaklevéseit s nem mondhatja nekünk a régi verset, hogy:

*Mert kin atyjának botja nem fogott:
Vert arra a sors elég billyagot!*

loppal billiárdozni járt a Török Csási-ba: ma már tudja e pesti marionette kultúrhistóriáját. Akkor, harminc éve, még nem érdekelte, negyven éve pedig csak töretlen fényű gyermekszemmel esodálta azt.

Ma, Mikulás napjára, megírja régi pesti, gyermeki, kamaszdiáki emlékek... Sic transit Gloria Mundi...

Bevilaqua-Borsody Béla dr.